

ความสัมพันธ์ระหว่าง ANOVA กับ t-test

* ผศ.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ

บทนำ

จากที่เราทราบกันมาแล้วว่า การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยสำหรับประชากร 2 กลุ่ม เราใช้ t-test ทดสอบ และถ้าเป็นการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรที่มากกว่า 2 กลุ่ม เราใช้ F-test ทดสอบ ก็เคยมีคำถามว่า ถ้าหากเราต้องการทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน (Independent group) เราจะทดสอบโดยใช้ F-test ได้หรือไม่และมันจะยุ่งยากกว่ากันอย่างไร จะขอยกตัวอย่างให้เห็นความสัมพันธ์ของการทดสอบโดยใช้ F-test และ t-test ในกรณีที่มีประชากร 2 กลุ่ม ดังนี้

ตัวอย่าง สมมติว่ามีนักวิจัยคนหนึ่งสนใจที่จะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการสอบแบบทดสอบวัดทักษะการคำนวณของนักเรียน ชั้น ม.4 และ ม.5 จึงสุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้น ม.4 และ ม.5 มาชั้นละ 10 คน แล้วทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการคำนวณ ได้ข้อมูลดังนี้

คะแนนจากแบบทดสอบวัดทักษะการคำนวณ

ม.4	5	4	2	6	3	12	10	1	2	3
ม.5	6	12	5	7	11	2	1	6	4	10

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จากตัวอย่าง ตัวแปรอิสระ คือ ชั้นปีของนักเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ม.4 และม.5
(ให้เป็นกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 ตามลำดับ)

ตัวแปรตาม คือ คะแนนวิชาทักษะการคำนวณ

ทดสอบโดยใช้ t-test

ได้ค่า	$\Sigma x_1 = 48$	$\Sigma x_2 = 64$
	$\Sigma x_1^2 = 348$	$\Sigma x_2^2 = 532$
	$\bar{x}_1 = 4.8$	$\bar{x}_2 = 6.4$
	$s_1^2 = 13.07$	$s_2^2 = 13.6$

ตั้งสมมติฐาน $H_0 : \mu_1 = \mu_2$

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ t-test

$$t = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}} \dots\dots\dots (ก)$$

ซึ่ง $S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{S_p^2 \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}$, $df = n_1 + n_2 - 2$

และ $S_p^2 = \frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$

แทนค่าลงในสูตร (ก) จะได้

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{(4.8 - 6.4) - 0}{\sqrt{\frac{(10 - 1)(13.07) + (10 - 1)(13.6)}{10 + 10 - 2} \left(\frac{1}{10} + \frac{1}{10} \right)}} \\
 &= \frac{-1.6}{\sqrt{2.66}} \\
 &= -0.99
 \end{aligned}$$

เปิดตาราง t หาค่า Critical Value $df = 18, \alpha = .05$ แบบ two-tailed ได้ $t \pm 2.101$
 ดังนั้น ยอมรับ H_0 นั่นคือ ไม่มีความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยวิชาทักษะการคำนวณของ
 นักเรียน ชั้น ม.4 และ ม.5

จากตัวอย่างนี้ ถ้าเราจะวิเคราะห์โดยใช้ ANOVA แบบ Oneway โดยสูตร ดังนี้

จากสูตร
$$F = \frac{MS_B}{MS_W} \dots\dots\dots (ข)$$

เมื่อ
$$MS_B = \frac{SS_B}{k - 1} \quad ; k \text{ เป็นจำนวนกลุ่มที่จะเปรียบเทียบ}$$

$$MS_W = \frac{SS_W}{N - k} \quad ; N \text{ เป็นจำนวนคนทั้งหมด}$$

$$SS_T = SS_B + SS_W$$

$$SS_B = \sum_{j=1}^k \frac{T_j^2}{n_j} - \frac{T^2}{N}$$

$$SS_T = \sum_{j=1}^k \sum_{i=1}^{n_j} x_{ij}^2 - \frac{T^2}{N}$$

$$SS_W = SS_T - SS_B$$

ดังนั้น แทนค่า

$$SS_B = \left[\frac{(48)^2}{10} + \frac{(64)^2}{10} \right] - \frac{112^2}{20} = 12.80$$

$$SS_T = 880 - \frac{(112)^2}{20} = 252.80$$

$$SS_W = 252.80 - 12.80 = 240$$

สรุปค่าที่ได้ลงในตาราง ANOVA แบบ Oneway

Source	SS	Df	MS	F	F_{cv}
Between	12.80	1	12.80	0.96	4.41
Within	240	18	13.3333		
Total	252.80	19			

การทดสอบโดย F-test ก็ยอมรับ H_0 เพราะค่า F จากการคำนวณน้อยกว่า $F_{\text{จากตาราง}}$
 ($F_{cv} = 4.41$)

	ค่าคำนวณ	ค่าวิกฤต
t-test	-9797	± 2.101
F-test	0.96	4.41

จะได้ว่า

$t^2 = F$	$-.9797^2 = .96$
$t_{cv}^2 = F_{cv}$	$2.101^2 = 4.41$

คำถามทิ้งท้าย

สำหรับการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับ ค่าเฉลี่ยสำหรับประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน ถ้าข้อมูลเป็นชุดเดียวกัน เมื่อ ใช้ t-test และ F-test ทดสอบจะได้ว่า $t^2 = F$ และ $t_{cv}^2 = F_{cv}$ และจะเป็นจริงสำหรับทุกกรณีของ t-test หรือไม่ นั่นคือ ถ้าใช้สูตร t-test กรณีที่เป็นความแปรปรวนไม่เท่ากัน หรือกรณีที่เป็นการทดสอบทางเดียว ผลที่ได้จะมีความสัมพันธ์ ดังที่กล่าวหรือไม่ ท่านก็ลองหาคำตอบดู

หนังสืออ้างอิง

Sirkin Mark R. Statistics for the Social Sciences, SAGE Publication Inc, 1995.